

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 44 (8680)

26 ОКТЯБРЬ

2017 йыл

КИШИ ЮМА

КАЗАН АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

«ЯШАВЫНЪ КАЛАЙ, АВЫЛДАС?» РЕСПУБЛИКАЛЫК ПРОЕКТИ БОЙЫНША

Кенъ юреккли ногай халк

Бу юма саъли куън Ногай районында маънели озгериш болды, сол куън мунда конакка ДР Миллет политика бойынша министри Татьяна Гамалей эм ДР Миллет политика бойынша министерствосынынъ ваькиллери келдилер. Конаклар «Яшавынъ калай, авылдас?» республикалык проекти бойынша шараларда катнастылар.

Сыйлы конакларды конакбайлар карс кагып, лезгинка биювин би-ийип хош алдылар. Бас деп конаклар ногай эм даргин миллетлерининъ аслары тизилген термеге шақырылдылар. Мунда Шуьм-лелик авылынынъ аксакалы Г.Раджабов эм школа етекшиси О.Шахбанов конакларга ногай эм даргин миллетлерининъ дослыгы, татымлыгы акында юреклериннен шыккан ярасык соъзлерин айттылар.

– Ногай халкынынъ аьдемлерининъ юрегининъ кенълиги Ногай шоьлдинъ кенълигине тенъ. Даргин халкы ногай халкы ман бирге бир аьлдей болып, коьп йыллар узагына татымлыкта яшайды. Бир-биримиздинъ ювыклыгын кыз берип, келин алув боьтен де ювык этеди, – деди О.Шахбанов.

Сонъ конаклар Уллы Аталык согысынынъ катнасувшыларынынъ сыйына ясалган эстелик касына барып, гуьл байламлар салдылар. Эсте-

лик касында «Ногайский район» МО-сынынъ Согыс эм ис ветеранлар советининъ председатели А.Сангишиев соьйледи, Кадрия школасынынъ окувшысы Н.Маликов ятлав окыды. Оннан сонъ конаклар авылымыздынъ сызгеги – Баьтирлер Аллеясына бардылар, мунда ДР Билимлендирув алдышысы, Карагас авылынынъ

краевед кружогынынъ етекшиси Н.Зарманбетова кызыклы кепте аьр бир баьтирдинъ акында хабарлады. Солай ок Татьяна Гамалей «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясында болды эм онынъ етекшиси Э.Кожавега Ногай районында конак болувыннан тура ийги ойларын айтты: – Ногай халкынынъ

конаксуьерлигине, авылдаска алаллыгына мен шайыт болып турыман. Меним Ногай шоьлден де, ногай халкыннан да ойларым бирдей бек ийги. Балалар да мени сукландырдылар оззининъ ийги тербиясы ман, патриотлык сезимлери мен.

Баьтирлер Аллеясында тереклер олтыртылды, сосы ийги исте министр де катнасты.

Буьгуьн район маданият уйининъ фойесинде М.Отевалиевадынъ суьврет выставкасы болды, мунда конакларга оз суьвретлери акында автор кызыклы хабарлады. Солай ок тоьгерек стол уйгынланды. Стадионда спорт шаралар оздылар.

Байрам коьнъил коьтерилис аьлде оьткен концерт пен тамамланды.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретлерде: ДР Миллет политика бойынша министри Т.Гамалей эм «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасы М.Аджеков; байрам майданында биювлер.

КЕНЪЕС

Ногай районынынъ маьселелери ойласылган

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши Владимир Васильевтинъ тапшырмасы бойынша ДР Халк Йыйынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов янъыларда Махачкалада Ногай районынынъ маьселелери бойынша кенъесуьв оьткерген.

Кенъесуьвде ДР Оькиметининъ Председателининъ куллыгын юритуьвши Абду-самад Гамидов, ДР Аькимбасынынъ эм Оькиметининъ администрациясынынъ етекшисининъ куллыгын юритуьвши Исмаил Эфендиев, ДР Халк Йыйынынынъ Председателининъ орынбасары Камил Давдиев, ДР Оькиметининъ Председателининъ орынбасарларынынъ куллыкларын юритуьвши-

лер, ДР Оькиметининъ агзалары, Ногай районынынъ аькимбасы Мухтарбий Аджеков, ДР Халк Йыйынынынъ депутаты Мурат Мамаев, район Депутатлар йыйынынынъ председатели Руслан Насыров, «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасынынъ орынбасары Баймагомед Ярлыкапов катнастылар.

Район авылларын газификациялав маьселеси бойынша быьылдынъ ызына дейим Орта-Тоьбе эм Шумлелик авылларына газ еткерилеги белгиленген.

Кенъесуьвде Ногай районында ерди кулланув уьшин налог тоьлев сорава да ойласылган. Ногай районнынъ буьгуьнги етекшилери оннан алдын да республика етекшилери алдында коьшимли малшылык ерлер арендасы уьшин налогын толы кебинде районга калдырув акында сорава коьтерген эдилер. Бу сораваьлиги заманда ДР Оькиметинде ойласылып турганы белгиленген.

Солай ок кенъесуьвдинъ барысында Кизляр – Терекли-Мектеб – Ставрополь крайынынъ япсары деген автомобиль йолды республикалык статусынан федераллык статусына коьширув акында да сорава

коьтерилген.

Кадрлар сорава бойынша Ногай районынынъ етекшилери республика министрстволары бу маънели сорава район етекшилери эм яшавшылары ман маслагатласып шешкени пайдалы болагын айтып билдиргенлер.

Баьри де билдирилген эм ойласылган сорава бойынша тийисли тапшырмалар берилген, солар ювык арада толтырылып басланаяк.

Ногай район аькимбасы Мухтарбий Аджеков сол кенъесуьвден сонъ бизим газетага берген комментарийинде Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши Владимир Васильевке Ногай районынынъ маьселелерин шешуьвге айырым маъне бергени уьшин разылыгын билдирген.

Онынъ айтувы ман, район еринде балалардынъ тамакланувына азыктуьлик алуьвга, кыйын ак, коммуналык буйымлары уьшин тоьлевлерге 20 миллион маънет акша шыгарылганын билдирген. Соны ман бирге район бюджетининъ карыжлары бойынша йыйылган борышларды ябув сорава да каралады. Келеьткан йылга район бюджети тийисли туьз йорыгы ман туьзилеек эм шыктажланаяк.

Туьнегуьн Ногай районына ДР Экономика эм территориаллык оьрленуьв министрининъ куллыгын юритуьвши Р.Юсуфов, ДР Савлык саклав министрининъ куллыгын юритуьвши Т.Ибрагимов эм ДР Ис эм социаллык оьрленуьв министрининъ куллыгын юритуьвши Р.Ибрагимов келдилер. Сонынъ акында материал газетадынъ келеектеги номеринде басланаяк.

«Шоьл тавысы» газетасына язылынъыз!

Дунияда болган, болатанган озгеришлерди баьриннен де алдын билгинъиз келсе, халкымыздынъ «Шоьл тавысы» республикалык газетасына язылынъыз.

2018-нши йылдынъ биринши ярым йылына газетага язылуьвдынъ баалары: почта боьликлеринде – 267 маънет 72 каьник (индекси 51365), редакцияда – 200 маънет.

БИЛИМЛЕНДИРУЪВ МАЪСЕЛЕЛЕРИ

Биргелесип ойластылар

Янъыларда Государственная Думадынъ Билимлендируъв эм илми бойынша комитетининъ катнасувы ман Дагестанда билимлендируъвдинъ сапатын ийгилендируъв сораулары каралды.

Республика Аькимбасынынъ куллыгын юритуъвшинъ, депутатлар корпусынынъ эм регион Оькиметининъ атыннан кенъестинъ катнасувшыларын Халк Йыйынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов хошлады эм буьгуьнге дагестанлыларды кыйнаытаган маъселелерди атады.

Биринши маъселе – миллет тиллердинъ армаган калай оьрленуъви. «Биз буьгуьн яшавда коьремиз, коьп балалар тувган тиллерин билмейтаганын. Сонынъ себеплери – яшавшылардынъ баска якларга кетуъви, ата-аналарынынъ туьрли миллетли болувы эм, оьзек те, яшав аьллер», – деди ол.

Экинши маъселе – авыл ерлеринде кишкей комплектли школаларда балаларды окутув, кайсыларда окутувшылар етиспейди, окутувга тийисли аьллер де йок.

«Бу яктан баска регионлардан келген бизим ис йолдасларымыз оьз сулыплары ман боьлскенин суьемиз. Айырым авылларда школа-интернатлар туьзув акында ойлаймыз. Совет заманында олар бар эди, бизде сулып бар. Аьли биз кулланатаган йосык оьзининъ пайдасын бермейди. Яде бизге йолларды ярастырып, балаларды толы комплектли школаларга еткеруъв керек», – деди спикер.

Госдумадынъ Билимлендируъв эм илми бойынша комитетининъ Председатели Вячеслав Никонов шарадынъ катнасувшыларына оьз ойлары ман боьлиспеге ийги мырсатлар туьзилгени уьшин республика етекшили-

гине разылыгын билдирди.

«Биз билемиз Дагестан бизим элдинъ маданиятына кайдай уьлис косканын. Мен Расул Гамзатовты бек аьрув танийтаган эдим, ол Дагестанды савлай элге таныттыратаган уллы аьдем эди. Буьгуьн биз бек маънели сорауларды ойласып караймыз.

Владимир Путин балаларды бир смена окутув уьшин савлай элимиз бойынша косымша кепте 6,5 миллион орын туьзбеге борышландырды. Янъы школалар курув бизге енъил борыш тувыл, ама эл бойынша бу куллык ызгы заманда осал шешилмейди, – деди Комитеттинъ председатели. Буьгуьн элде школалар коьп ашылатаган болса да, куллыклар белгилегеннен арт калады.

Баска маънели сорау – ортак билимлендируъвдинъ иштелиги. «Биз аьли яваплы заманда – ФГОС-лар туьрлендириледди, олардынъ негизинде янъы билимлендируъв программалар туьзилеек, янъы учебниклер шыгарылаек. Бу якта ДР Билимлендируъв эм илми министерствосы кайдай кенъес этетаганын ойласып карав керек эди», – деди Вячеслав Никонов.

Солай ок онынъ айтувына коьре, бизим элде кишкей комплектли школалар коьп, сонынъ ишинде Дагестанда да. «Маъселе уьйкен», – деди ол эм оны секцияларда ойласып карамага маслагат этти.

Пленарлык кенъесте билимлендируъв тармагыннан коьп специалистлер туьрли регионлардан шыгып соьйледилер. Шыгып соьйлегенлер оларда кишкей комплектли школалардынъ аьллери калай, ЕГЭ-де калай маъселелер бар экенин, билимлендируъвдинъ сапатын калай ийгилендирмеге, миллет тиллерди калай сакламага керек экенин эм баска маъселелер акында айттылар.

ХАСАВИЮРТ КАЛАСЫНДА

Маънели сораулар каралды

Дагестан Республикасынынъ Миллет политика бойынша министерствосы ман уйганланып, Хасавюрт каласында 2025-нши йылга дейим РФ патшалык миллет политикасынынъ Стратегиясын яшавга шыгарув эм гражданлык ямагатын туьзув эм оьрлендируъв сораулары бойынша семинар-кенъес озгарылды. Кенъесте республикамыздынъ Сырт округынынъ муниципалитетлерининъ ваькиллери катнастылар.

Кала конакларын хош алып, муниципалитет аькимбасы Зайнудин Окмазов ямагат палаталар, муниципалитетлерде туьрли советлер, ямагат организациялар власть эм яшавшылар арасында коьпир салушы экенин белгиледи.

Миллет политика бойынша министерствосынынъ аькимбасынынъ куллыгын юритуъвши Т.Гамалей мундай семинарлар республикамыздынъ Кубыла, Орта эм Тав округларында да озганын билдирди, олардынъ борышларын айтып озды. Бу кенъеслер-

де терроризм эм экстремизге карсы, миллетлер ара катнастарды беркитуъв, ясларды патриотизм яктан тербиялав сораулары бойынша куллык кайтип салынганы акында айтылды.

– Оькинишке, тергевлерге коьре бир-бир округларда ямагат палаталар, организациялар, советлер тек кагытта «ислейтаганы» да аяланды, – деп соьйледи Т.Гамалей. Айырым маъне бу организациялардынъ РФ патшалык миллет политикасынынъ Стратегиясын яшавга шыгарууда катнасув сорауларына берилди.

– Стратегияда биз не зат пан каьрлемеге керегимиз язылады: ямагат пан исти Россия Федерациясы беркленсин деп туьзбеге керек, аьр бир халк бизим элимиз сырасында оьзин ийги этип сезбеге керек, ол оьз аьдетлерине, тилине, маданиятына алал болмага керек. Биз коьпмиллетли халкымыз тынышлыкта яшасын деп баьри амалларды да алмага керекпиз, – деп бардырды соьзин ол.

НОГАЙ РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Янъы юмады – янъы куьшлер мен, ойлар ман

Бу дуьйсенби куьн де район администрациясында кезекли аппарат йыйыны ман басланды. Район активи алдында УСХ етекшининъ орынбасары А.Баймурзаев куьзги шашувлар акында айтып, район бойынша не шаклы гектар ерлер кулланатаганын, не шаклы тыншаювга салынатаганы акында да тынълавшыларга еткерди.

– Тийисли ерлерди белсен кепте «Адам», «Мансур», «Мурзабек» КФХ-лар кулланадылар, баскалай, оьткен йылларда бизим ерлеримизде бир минераллар да кулланылмайтаган эди, аьлиги заманларда баьри ер мен каьр шегетаганлар тийисли йорыкларды да, минералларды да кулланмага шалысадылар, – деген ойын да ол билдирди.

Экинши сорау – 2018-нши йылдынъ биринши ярым йылына

«Шоьл тавысы» газетасына язылув басланганы акында эди. Бу сорау бойынша «Шоьл тавысы» газетасынынъ бас редакторы Э.Кожеева шыгып соьйледи. Ол газетата язылув редакциядан эм почта боьликлериннен де этилетаганы акында айтты. Газетады сырт яклардагы, Москвадагы бизим ердеслеримиз де колтыклайтаганлары акында билдирди. Юзер газеталарды Кизляр, Тарумов, Бабаюрт, Сулак ерлерининъ яшавшылары да алатаганларын да тынълавшылар билдилер. Газетата аьр бир язылатаган аьдеме Эльмира Юнус кызы Кожеева оьз разылыгын билдирди.

– «Шоьл тавысы» бизим республикамызда ногай тилинде баспаланатаган ялгыз газета болады, биз оны колларымыздан келген шаклы коьтергишлемеге керекпиз, аьр бир

Миллет политика бойынша министерствосынынъ аькимбасынынъ орынбасарынынъ куллыгын юритуъвшиси А.Махмудовтынъ айтувына коьре, ведомство республикамыздынъ ямагат организацияларына коьмек этеди.

Ногай районнан семинарда мени мен бирге «Ногайский район» администрациясынынъ Ясуьйкенлер советининъ председатели Р.Мурзагишиев, Ямагат палатасынынъ председатели Э.Саитов, «Ногайский район» МО администрация аькимбасынынъ орынбасары Б.Ярлыкапов катнастылар. Кенъесте республикамыздынъ Сырт территориаллык округынынъ муниципаллык туьзилеслерининъ администрацияларынынъ ваькиллери этилинген ислери акында шыгып соьйледилер, маъселелери акында айттылар, оьз ойлары ман боьлистителер.

Э.КОЖАЕВА,

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы.

САВДУНЫЯЛЫК ЯСЛАР ЭМ СТУДЕНТЛЕР ФЕСТИВАЛИ

«Келеектеги мунда басланады»

21-нши октябрьде Сочидагы Олимпийский деревнясында XIX Савдуныялык Яслар эм студентлер фестивалининъ уллы шатлыклы ябылувы болды.

Куьннинъ басында катнасувшылар эм уйгынлавышылар «Фестивальге рас барып» регионаллык программадынъ сырагыларын келтирдилер. Мунда катнаскан Россиядынъ 15 регионнынъ эм калаларынынъ аьр бириси конаклардынъ коьрисуьвининъ энъ де яркын шаклары алынган видеоролигин коьрсеттилер. Оннан сонъ шет элдерден келген катнасувшылар элгезерлик акында оьз ойлары ман боьлистителер.

Айтып озайык, Дагестанга шет элдерден 50 яс аьдем 14-нши октябрьде келдилер эм уьш куьн узагына мунда болдылар. Солай ок Молдавиядан келген Евгений, Дагестанда болып, бек сукланып кайткан. Онынъ соьзлери мен конак Дагестанда сыйланганлай ийги кепте,

бир ерде де сыйланмайды эм бир ерде мундай даьмли «шашлык» асы этилинмейди.

«Эгер Европага яде Египетке бармага аьзирленген болсанъыз, тез арада койып, Дагестанга барынъыз», – деди ол.

Дербентте болган регионаллык программадынъ баьри катнасувшылары да лезгинка бийип уьйренгенлер эм буьгуьн сахнада Дагестан делегациясы ман косылып бийип коьрсеттилер.

Тагы да фестивальдинъ ябылувында «Медалс Плаза» бас сахнасында «Россия» деген шоу болды. Онда Россия Федерациясынынъ Президенти Владимир Путин ортакшылык этти.

– Россиядан кете берип, сиз мунда юрегинъиздинъ кесегин калдырагынъызга шекленмеймиз. Россия дайым да сизинъ юрегинъизде калар. Биз сизге сенемиз, – деди В.Путин, каравшыларга карап английс тилинде булай деди:

«Келеектеги мунда басланады, эндиги келеектеги – ол сиз». Сонъ Россия Президенти катнасувшылар ман бирге суьвретке туьсти.

Кешки 8 сабатте сахнада баьри катнасувшылардан туьзилген уьйкен рок – оркестр курылды, оны Александр эм Никита Поздняковлар етекшиледи-

лер. Соны ман каравшылар да бу уьйкен флешмобка киргистидилер. Катнасувшылар шеретлеп сахнага шыгып ятлаулар оқыдылар, конакларга, уйгынлавышыларга каратылган йылы соьзлер айттылар.

Фестивальдинъ ябылувы ярасык феьйерверк пен тамамланды. Оннан сонъ «Медалс Плазада» биовлер озды.

Ыхтыяр бузувлар аянланган

Дагестан Республикасынынъ прокурорынынъ «Коьлем информ-мационлык амаллары ман бир-гелес ислеви акында» буйрыгынынъ (16.07.2013 й. № 83\40) 4-нши пунктын толтырув ниет пен район прокуратурасы коррупцияга карсы турув акында законодательствосынынъ толтырылувын тергеген. Тергевлер барысында район администрациясында закон бузувлар аянланган. Соны ман байланыста район администрациясынынъ аькимбасынынъ куллыгын юритувшинине коьрсетуувлер этилинген. Сол коьрсетуувде прокуратура ман берилген документти карамага, законодательстводы бузувларын тайдырув бойынша амаллар алмага, куьнали аьдемлерди

яваплыкка тартпага талаплавлар этилген. Болса да, берилген болжал ишинде район администрациясы алынган амаллар акында прокуратурага билдирилмеген. Соны ман байланыста прокуратура район администрациясынынъ аькимбасынынъ куллыгын юритувшинине карсы коьрсетуувлер эткен, солай ок административли правобузув акында иси бойынша куллыклар юриткен. (РФ КоАП 17.7 статьясы).

Административли исин тергев сырагысы бойынша правобузувшыга Ногай район суды ман административли демби этилген (алты айга исиннен тайдырув).

А.С-С. СЕЙТИЕВ,
район прокуроры, юстиция тамада маслагатшысы.

Керекли амаллар алынган

Дагестан Республикасынынъ прокурорынынъ «Коьлем информ-мационлык амаллары ман бир-гелес ислеви акында» буйрыгынынъ (16.07.2013 й. № 83\40) 4-нши пунктын толтырув ниет пен район прокуратурасы ерли яшавшысынынъ шагынувы бойынша тергевлер юриткен. Кыска-якльдынъ аьризесине коьре, ога балады карав бойынша тоьлевлер берилмеген.

Прокуратура тергеви барысында «Ногайский район»

МО администрациясы аьризе беруvвшиге экинши балады карав бойынша 50 мынъ маьнет акшадан артык борышланган деп аянланган. Соны ман байланыста прокуратура судка иск аьризе йиберилген. Сол аьризеге коьре, район администрациясыннан ай сайынлык тоьлевлер аьризе беруvвшиге берилеек.

А.С-С.СЕЙТИЕВ,
район прокуроры, юстиция тамада маслагатшысы.

Юритилген тергевлерге коьре

Дагестан Республикасынынъ прокурорынынъ «Коьлем информация амаллары ман бир-гелес ислеви акында» буйрыгынынъ (16.07.2013 й. №83\40) 4-нши пунктын толтырув ниет пен, Ногай район прокуратурасы, бала караган уьшин берилетаган акша тоьленмейтаганы акында ерли яшавшыдан туьскен аьризеге коьре, тергевлер юриткен.

Сол тергевлер бойынша аьризе берген аьдем «Ногайский район» МО администрациясында кассир ис орнында ислейтаганы белгиленген. Буьгуьнлерде ол

бала карав уьшин отпускта, ама ол оззининъ тийисли акшасын 2015-нши йылдынъ сентябрь айыннан алып 2016-ншы йылдынъ март айына дейим алмаган. Буьгуьнлерде администрация ога 36 мынъ маьнет акша борышлы болады.

Соны ман байланыслы болып, прокуратура аьризеди судка йиберген эди. Ногай район суды прокуратурадынъ талаплавларын толыша толтырмага деген карар алган.

А.С-С. СЕЙТИЕВ,
район прокуроры, юстиция тамада маслагатшысы.

Акша калай тоьленеди

Штрафстоянка – автомобиль айдавшыларды кыйнайтаган сорав. Коьбисининъ айтувына коьре, ГИБДД куллыкшылары бу яктан автомашиналардынъ ыхтыярларын бузадылар.

Административли кодекси-не коьре, йол-юрис йорыкларын бузганы уьшин штраф 60 куьн ишинде тоьленеди. Эвакуатордынъ куллыгы уьшин эм автомобильдинъ штрафстоянкада турганы уьшин акша тоьлев кадерин

тарифлер бойынша регионаллык служба белгилейди. Дагестанда эвакуатор куллыгы уьшин шакрымга 105 маьнет тоьленеди. Штрафстоянкада турганы уьшин акша тоьлев кадери коьликтинъ категориясына коьре болады. А категория (эки тегершикли коьлик) саьатте 5,93 маьнет, В,Д, категория – 11,86 маьнет. Шекиси 3 тоннадан артатаган Д категориялы автомобиль уьшин саьатте 23, 72 маьнет.

Куллыктынъ тамамы пайдалы

Эсинъизге саламыз, «О государственной оценке» деген янъы Федеральный законга коьре патшалык кадастровый баалавдынъ янъы йосыклары шыгарылган. Оннан баска болып, сол законга коьре налог ыславдынъ кадери де туьрленген. Эгер алдын капиталлык курылыслар объектлериннен налог олардынъ инвентаризациялык баасына коьре ысланатаган болса, 2020 йылдан алып налог кадастровый баага коьре ысланаяк. Курылыска баа беруvв йосыгы да туьрленген. Энди курылыс объектке баа беруvвди регионаллык патшалык бюджет озгарады. Дагестан Республикасы бойынша сол куллыкларды «Дагестанское бюро по технической инвентаризации и кадастровой оценке» ДР ГБУ озгарады.

Биз тоьменде учреждениединъ директоры Шамиль Алиев пен озгарылган хабарласувды баспалаймыз.

– *Шамиль Омарович, сизинъ учреждениединъ куллыкшылары уьй-уьйге кирип юредилер. Олардынъ юрисининъ мырады калай?*

– Уьйлердинъ кадастровый баасы дурыс белгиленсин уьшин «Дагтехкадастр» ДР ГБУ куллыкшылары уьйдинъ эм онынъ ерин тергейдилер. Коьбисинше, уьйлердинъ иелери бизим куллыкшыларды хош коьрип алмайдылар. Бизим куллыкшылар халк арасында анълатув куллык юритдилер. Баьри де уьйлерди, участокларды тергев куллыклар, баьри де документлерди тергев тегин озгарылатаганын граждандлардынъ эслерине саладылар бизим куллыкшылар.

– *Уьйлердинъ иелери «Дагтехкадастр» ДР ГБУ куллыкшыларын каралдыларына киргизбеге борышлыма?*

– Уьйлердинъ иелери биревди де киргизбей коймага ыхтыяр-

лары бар. Тек граждандлар бизим куллыкшыларды уьйлерине киргизеектен яде киргизбеектен алдын ийги ойлап карамага тийислилер: оннан оларга пайда яде зарар болаякпа экенин. Этилген уьйкен куллыктынъ тамамы – уьйлердинъ эм участоклардынъ кадастр баасы салынаяк, сонынъ аркасында ерли бюджет толтырылаяк, граждандлар болса озлерининъ байырлыгы уьшин налогларды артык этип тоьлемееклер. Уьйдинъ, участоктынъ акында билдируувлер йыйнап ГБУ куллыкшылары онынъ кадастр баасын белгилейдилер. Бизим куллыкшылар нешаклы коьп билдируувлер йыйнасалар, сол шаклы дурыс болаяк уьйдинъ, участоктынъ кадастр баасы. Эгер бизим куллыкшылар каралдыга кирип болмасалар, олар уьйдинъ, участоктынъ баасын коьз караска салаяклар. Эгер бизим куллыкшылар каралдыга киреалмаса-

лар яде оларды йибермеселер, уьйди эм участокты тергев акында (суьвретке, видеога алув ман) акт салынады эм сол актга уьйге киреалмаганы язылады.

– *Сизинъ куллыкшылар авылларда кайтип ислееклер? Авыл яшавшылары янъы заттан яде аферистлерден коркадылар. Олар сизинъ куллыкшыларды кайтип танияклар.*

– Бизим куллыкшыларды, аьдетинше, авылларда ийги таныйдылар. Олар алдын БТИ-лерде куллык эткенлер, энди атымыз туьрленген сонъ, бизде «Дагтехкадастрда» ислейдилер. Янъыдан алынганлар да бар, ама олар да яшавшылардынъ тилеги мен озлерининъ служебный удостоверениелерин коьрсетпеге борышлылар.

Кадастр баады белгилевден баска болып, бизим учреждение алдын БТИ этетаган баьри куллыкларды да этеди.

ЭС ЭТИНЪИЗ

Табиатымызды саклайык

Бизим район уьшин куьн маьселесинде оьткир турган маьселеди ойласып карамага суьемен. Ол – туьнде анъшылав. Туьнде анъшылавды койдырув акында мен коьптен бери айтаман. Янъыларда район аькимбасынынъ орынбасары Х.Саитов, авыл аькимбаслары, ООП бойынша полиция басшысынынъ орынбасары А.Эдильбаев, охотовед Н.Бекбулатов, ведущий охотовед М.Янмурзаев катнасып, кенъес озгардык.

Бас сорав – туьнде анъшылав-

ды калай токтатпага керек. Кенъесте МВД туьркимлери, полиция участковый уполномоченныйлары, авыл аькимбаслары эм охотоведлер бирге ислемеге, биргелес рейдлер озгармага токтасылды.

Йорыкты бузганлар РФ эм ДР законлары бойынша коькликлери, туьбеклери алынув, уголовлык ис ашылув кебинде дембиге йолыктырылаяклар.

Солай ок анъшылавга ыхтыяр беретаган документлерсиз шыкпага ярамайды, неге десе экологиялык аьл шоьлде кавыф-

лы дережеде. Коянлар йок болганга эсап. Шоьлдинъ яшавшылары мени дурыс коьрерлер эм анъшылав эплерин бузбас деп ойлайман.

Солай ок район яшавшылары анъшылав йорыкларын бузганды, браконъерлерлик белгилерин коьргенде, район охотоведлерине билдирерлер деп сенемен.

Р.НАСЫРОВ,
«Ногайский район» МО Депутатлар йьйынынынъ председа-тели.

БИЛСЕНЪИЗ, КЕРЕКЛИ

Кан бергенлерге енъилликлер

Россияда кан беруvв (донорство) соравлары «Кан эм онынъ компонентлерин беруvв акында» деген Федеральный Закон ман онъластырылады. Сол законга коьре аьдемлер канды акшалай акын алып яде тегин бермеге боладылар.

Патшалык социаллык енъилликлер канды тегин бергенлерге этиледилер. Сога коьре тегин кан берген аьдем кан алатаган организациядынъ эсабыннан ас пан канагатланады; ислейтаган яде окыйтаган ериннен санаторлык-

курортлык эмленуувге йол кагыт шеретсиз бериледи.

Яшавында 25-тен 60 кереге дейим канды тегин берген граждандлар «Россиядынъ сыйлы доноры» деген омырав белги мен савкатланадылар. Сыйлы донорлар тоьмендеги енъилликлер мен пайдаланадылар: йыл сайынлык отпускага озлерине онъайлы мезгилде шыкпага боладылар; ислейтаган яде окыйтаган ерлериннен санаторлык-курортлык эмленуувге йол кагытларды колай баасына шеретсиз алма-

га боладылар; оларга йыл сайын 13041,14 маьнет акша бериледи эм с.б.

Солай ок кан берген эм соны ман байланыслы тергевлер озгарылган куьн донор куллыктан босатылады. Кан бергеннен сонъ да донорга тыншаймага деп бир куьн бериледи. Солай ок сол куьнлер уьшин кан берген аьдемнинъ кыйын акы ток-тамайды.

А.ДИЛЬМАНБЕТОВ,
район прокурорынынъ орынбасары, юстициядынъ советниги.

Халкы эди ойында

Расул Сеитов – ногай халкының билбил кусты, таъвесилмес оьнер булагы. Ол Кудайдан берилген оьнери мен, яратувшылыгы ман тек Карашай-Шеркеш Республикасында тувыл, онын тысында да таныс болып келген. Онын яратувшылыгында ногай халкы айырым орынды тутып келген.

Расул Сеитовты арамыздан кешкен деп айтапага тилимиз кыска болады. Ол айындырыктай кыска болган яшавынын ишинде ногай маданиятына бай салмагын косып уылгирди.

1975-нши йыл Сеитовлардың аьелинде ногай эр бала тувганда, ога Расул деп ат бердилер. Расул оьсип йигит болды. Икон-Халк мектебинде билим алган. Шынты ногай йырлавшысы, Карашай-Шеркеш Республикасынын ат казанган маданият куллыкшысы Расулдың оьз халкына суьйими уйкен эди. Бала шагыннан Кудай ногай ясты йырлав оьнери мен яратты. Расул сол оьнерин оьстируьв мырадта Карашай-Шеркеш патшалык педагогикалык университетинин музыка-педагогикалык боьлигине туьседди. Расул Карачаевск каласында студент йылларында, ногай миллетли кызларды эм ясларды тоьгерегине ййып, оьзи язган ногай йырларын йырлап, оларда патриотлык сезимин оьз йырлары ман беркитип келген. Мен де сол йылларда студент болып ногай кызлар ман, Расулдың колында гитара саз алаты ман халкы, онын тарихи, баьтирлери акында йырлаган йырларын тынълап,

онын тек аякка турып баслаган яратувшылыгынын шайыты да болган ман. Сол студент заманында Расулдың ялынты оьнери, ногай халкын юреги мен суьюви бары ашык сезилди. Онын яратувшылыгы, кенге тамырлар йибери, янъы тыныс алып, оьрленип баслады. Ногай яс коьплеген ятлавларынын эм йырларынын авторы болды. Расул яшавды, ярасыкыкты куьшли суьйген, аьр бир суьйиниши мен, сезими мен язган шыгармаларында халкы ман боьлиспеге алгасайтаган эди. Онын алдында янъы мыратлар, кенъ йоллар тоьселдилер. 1995-нши йыл, халк маданиятына аз болса да косымын этейим деп, музыка дерисиннен окутувшысы «Маьметекей» деген художестволык яратувшылык кружогын уйгынлайды. Бир йылдан сонъ, кружок ансамблге айланып, онын каравшыларынын саны да оьсип баслайды. 2002-нши йыл «Маьметекей» халк ансамбли атына тийисли этиледди. Ол «Маьметекей» фольклорхореографиялык ансамблине яшавынын 20 йылларын багыслап келди. Ол тек Карашай-Шеркеш Республикасында таныс болып калмай,

ногай халкы яшайтаган баьри регионларында да болып, оьз конъырав сеси мен ногайлардың юреклеринде халкына шынты суьйимди эндирип, оьстирип келген. Онын «Канглы», «Бердазы», «Арсламекей», «Ногай хан», «Ойда орайда» эм сондай баска канатлы йырларын ясуьйкенлер де, яслар да суьйип тынълаганлар. Оьз конъырав сеси мен ол Россия, республика оьлшеминде оьткен фестивальлеринин, ярысларынын, байрамлардың коьп кере катнасувшысы, енъуьвшиси болып келген. Анъсыздан халк билбилинин яшавы уьзилди. Яс яшавы уьзилсе де, онын канатлы йырлары ушып, халктын эсинде, юреклеринде яшап, оьз халкына, тувган ерине, тарихине суьйимин оьстирип келеди.

Атасынын йолын ызлап, буьгуьнлерде Расулдың баслаган исин кызы Саида да бардырады. Буьгуьнлерде ол «Маьметекей» фольклорхореографиялык ансамблин етекшилеп келеди. Буьгуьнлерде Расул Мусовичтин атын «Маьметекей» ансамбли эм Икон-Халк маданият уьйи тийисли кепте юритип келеди.

Коьплеген йырлардың авторы, композитор, оьнерли аранжировщик Расул Сеитовтын аты, ярык юлдыз болып, ногай халкынын эсинде, юреклеринде дайымга яшайды.

Г.НУРДИНОВА,
Суьврете: Р.Сеитов.

Исине суьйинмеге болады

Биз дайым да суьйинемиз бизим авылдаслар, ердеслер, районымыздан баска якка кетип ислеп, ногайымыздың атын тоьмен туьсирмей, оьз куллыгын тийисли дережеде бардырып, мактавга тийисли болса. Сондайлардың бириси – Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Райме Умархан кызы Картакаева.

Райме Картакаева 2006-ншы йыл Терекли-Мектеб авыл школасын екстерн кебинде кутарып, Астрахань каласындагы медицина академияга окумага туьседди. Медакадемияды кутарган сонъ, Махачкалада ветеранлар госпиталинде терапия бойынша интернатурады оьтеди. Сонъ яс специалист элимиздин бас каласы Москвада поликлиникада терапевт болып ислейди.

Мине 2014-нши йылдан бери Райме Умархан кызы Шешен Республикасынын Шелков райо-

нынын орталык больницасында куллык этеди. Бас деп ол онда терапевт болып ислеп баслады, бу куьнлерде ол райтерапевт: янъы дереже мен, оьзек те, куллык коьбейди, Картакаеванын мойнында диспансеризация, ис эм согыс ветеранлар ман куллык этуьв эм баскалай да яваплылык арткан. Ама Райме Умархан кызы кыйынлыклардан коркпай, оьзине тапшырылган куллыкты йогары дережеде толтырып уьйренген. Сонын уьшин де ол больницадың етекшилери, кол-

лектив арасында сый ман пайдаланады. Олар онын куллыгына, аьдемшилигине уйкен баа бердилер. Орталык больницадың етекшилери аттыннан Сый грамоталарга, мактавларга, разылыкларга тийисли болган. Бу йыл Райме Картакаеванын исине республикалык оьлшеминде де эс этилди: ол Шешен Республикасынын Савлык саклав министринин атыннан «Кайратлы иси уьшин» деп язылып, Сый грамота ман савгаланды.

Мен Райме Умархан кызы ман йолыгып, оннан

МАЬСЕЛЕ

Ясуьйкенди сыйлап

Аьлиги заманда оьзимиз заьлим яска келгенде, бир-биримиз бен хабарласып, соравлар беремиз: «Аьлиги несирге не болган экен? Неге яслар ясуьйкенлерди сыйлап болмайдылар?». Мен ше сол сорава явап берип боларман ма экен, неге десе биз яс болганда да ясуьйкенлер сондай сорап берип, явап алып болмаганларына шекленмеймен. Болса да, катырып айтпага боламан – тербиясыз, уйкенлерди сыйламайтаган бир балага сондай тербиясыз бир уйкен аьдем табылады.

Аьши кайтип биз

балаларды баска биревдинъ авырувына, кайгысына ашык юрек пен, ян авырув ман карап уйретпеге керекпиз? Не заттан сол тербияды басламага тийисли болады?

Менимше, сондай тербия аьелден басланады. Аьелден эм бизим оьзимизден. Эгер биз аьветлеримизге сый этип коьрсетсек, олар да бизге сый этер. Сол затларды балаларга аньлатып коьрсетуьв керек. «Биз кеште 10 сабаттен сонъ кышкырмаймыз, неге десе ата-нъыз (тетеньиз, авылдаслар, бебенъиз) уйклайдылар, биз олардың тынша-

ювга ыхтыярына сый этемиз». «Мен сага оьзинънен сонъ ойнаган еринъди йыйна деп тилеймен, неге десе биз бир-биримиздинъ исимизди баалаймыз эм сыйлаймыз». Сол заман аьветлеримиз аньлар кайтип баскага сый этпеге керегин. Аьр бир аьелде катнасувлар япсары болмага керек. Эгер сиз баланъыз, сизинъ боьлменъизге киргенде, эсикти кагып киргенин суьйсенъиз, сиз де онынъ боьлмесине капыды кагып кириныйиз, онынъ оьз байыр ерине эм заманына ыхтыяры бар. Уьйде ата-

өзининь куллыгы, ислей-таган больница, коллектив акында сораганда:

— Баэриньиз де билесиз, бизим куллык — тынышлардан тувыл. Энь де маьнелиси: биз аьдемнинь энть де баалы байлыгы — савлыгы алдында яваплы. Сонынь ушин де сол яваплыкты акламага шалысасынь. Бизим больницамыздынь меканы заман талапларына яваплайды, эмлев алатлар ман болган шаклы канагатланган. Айтпага, УЗИ, ЭКГ, компьютерлик томография эм коьплеген баска алатлар бар. Коллективимиз билимли, тыпак, бир-бирисине тирев боладылар. Коллективтинь сондай етимисинде, кылыгында бизим больницадынь бас врачы Роза Джолеуевна Матаевадынь да уылиси уйкен де санайман, неге десе ол ози де — билимли специалист, уста уйгылаушы эм ийги аьдем.

Райме Картакаева озынинь соьйтип, медицина академияды кутарып, врач болып ислеп турганы ушин разылыгын атасы Умарханга, анасы Альфирага айтады. Онынь айтувы ман, олар болмаган болса, окувды кутармага бек кыйын болаек эди.

Аьне соьйтип тийисли кепте куллык этеди бизим авылдасымыз, кызымыз Райме Умархан кызы Картакаева Шешен Республикасында. Шалысып ислейди, кыйын аьлге туьскен, авырыган аьдемлерге коьмек керек экенин аьылап. Ийги ислеви мен озынинь абырайын да, халкынынь абырайын да коьтереди.

М.КОЖАЕВ.

Суьврете: *Р.Картакаева (солдан уьшиниш) ис йолдаслары ман.*

КЦСОН-да

Эсли аьдем — уьйдинь нуры, саьвлеси

Яньыларда эслилердинь куьнине багысланып, КЦСОН-нынь Ясуьйкенлерди эм сакатларды уьйлеринде социаллык яктан канагатлав бойынша боьлиги мен уйгылаанып, «Рандеву» кафесинде куванышлы шара озгарылды. Мунда боьликте канагатланатаган 102 ясуьйкен шақырылды. Кешликти КЦСОН ГБУ-дынь етекшиси Гульфира Капитуллаева ашты. Ол йыйылган ясуьйкенлерди хошлап алды эм йылы йоравларын айтты:

— Эслилердинь коьнйилин коьтеруьв, оларга ярдам этуьв — бизим аьр биримиздинь киели борышымыз, сога коьре куьндегилик исимизде энть де йогары борышты толтырып, оьзимизди наьсипли деп сеземиз. Сыйлы ясуьйкенлер, оьзлериньизди сакланьыз, биз болсак дайым да сизинь касыньызда, ярдам этпеге аьзирмиз.

Солай ок ясуьйкенлерге, баьтир несилге каратылган соьзлерин, «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов, «Ногайский район» МО администрациясынынь маданият боьлигининь етекшиси Я.Кудайбердиев, КПРФ Ногай РК секретари О.Мемеков, «Ногайский район» МО-сынынь Согыс эм ис ветеранлар советининь председатели А.Сангишиев, социаллык службасынынь

ветераны С.Куштакова, Яшавшыларды социаллык яктан коршалау фондыннн етекшиси М.Бекбулатов, ясуьйкенлер — Ш.Аджибаев, З.Аджибаев, К.Рахмедова, У.Елманбетова, боьликте канагатланатаганлар сырасыннан М.Таушева, Т.Кулунчакова, М.Алимова шыгып соьйледилер. Бу шарада йыйылган ясуьйкенлердинь бала заманында, Уллы Аталык согысыннан соньгы йыларда коьрген кыйынлыклары акында коьп айтылды.

Солай ок йырлаушыларымыз Я.Кудайбердиев, М.Шаникеев, Э.Бекишиев,

Батыр-Мурза авыл маданият уьйининь етекшиси Б.Джумагулова, ясуьйкен Т.Кулунчакова кешликтинь ийгилигин арттырдылар, оларды йырмамага ортага шарады юритуьвшилер Г.Кокоева ман Б.Курманова шақырдылар.

Буьгуьнги кешликтинь конаклары кувандылар, бийидилер, йырладылар, туьрли конкурсларда катнастылар, курылган байсыпырага олтырдылар. Боьликте канагатланатаган ясуьйкенлер кешликке келип бир-бири мен йолыкканларына суьйинетаганларын, мунда коьнйиллери коьтерилгенин,

сосындай шара уйгылауан КЦСОН етекшиси Г.Капитуллаевага уьйкен савбол айттылар. Оьз шеретинде Гульфира Мавлимбердиевна шарады озгарууда карьж яктан коьмек эткен «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамовка, Ногай районнда ДР бойынша РФ ОПФ етекшиси Х.Мамаевке, Яшавшыларды социаллык яктан коршалау фондыннн етекшиси М.Бекбулатовка (5 мынь маьнет акша бергенлер), ООО «Газпром межрегионгаз Махачкала» етекшиси М.Караевке,

Ногай району бойынша Россия ОМВД етекшиси А.Койлубаевке, Ногай районнда ЭГС етекшиси А.Куруптурсуновка (3 мынь маьнет бергенлер), Ногай район ветеринар управлениесининь етекшиси М.Баймурзаевке (1 мынь маьнет берген), КПРФ Ногай РК (500 маьнет берген), озгарууда катнаскан маданият управлениесининь куллыкшыларына эм «Рандеву» кафесининь куллыкшысы Б.Эмреева оьз разылыгын билдиреди.

Н.КОЖАЕВА.

Суьврете: *кешликтен коьринис.*

боламыз ба?

анасы бир-бирине сый эткенин коьрген эркек бала келеекте хатынга сый этип уьйренер.

Тек уьйде тувыл, тоьгеректеги аьдемлерге де сый этпеге керек. Балаларды биз туькеншиге «савболыньыз» деп айтпага, биревдинь аягын билмей басканда яде тийип кеткенде, «кешириньиз» деп тилек этпеге керекпиз деп аьылатув керек. Аьылатув аз, оларга коьрсетуьв керек.

Аьдемлерди яманлав — тербиясызлык. Эгер аьдемнинь эткен иси ярамаса, онынь оьзине айтпага керек. Сол йорыкты баслап биз оьзимиз тутпага, сонь

балаларга коьрим этпеге керекпиз.

Мен билемен, бар сондай ата-аналар, олар кагытка не затлар этпеге ярамайтаганын язып коядылар: ата-аналарга, окытувшыларга, ясуьйкенлерге соьз кайтармага, яман соьзлер айтпага эм сондай баскалар. Кишкей заманнан алып бала этпеге керек тувыл затларды билмеге керек.

Этикет йорыкларын да биз балаларга уьйретпеге керекпиз. Ясуьйкенлерге «сиз» деп айтпага, ашаганда, ямагат ерлерде, коьликте оьзин юритип болмага уьйретуьв керекли.

Коьплеген мысаллар

келтирмеге болады, кайтип балады ясуьйкенлерди сыйлап, кишкейлерди коршалап уьйретуьв акында. Биз бала заманда сол затка бизди аьел де, мектеб те уьйрететан эди, соньында бизди яшав уьйретип келетыр. Ойланмага керекпиз. Артка не зат тасласань, алдынъа сол зат туьсер деген соьзлерди де коьп эсitemиз. Ата-анады сыйласак, таньла аьвлетлеримизден соны коьрермиз, ясуьйкенге коьмек этсек, картайганда оьзимизге де коьмек этилинер. Соьйтип, яшав барады алдыга. Мен де кишкейлеримизге энть де уьйкенлеримизге барганда, «тетейге аман

кал айт, энейди кушакла, атайга сув аьпер» деп айтып тураман. Соьйтип, балаларымыз ясуьйкенди сыйлап уьйренеди.

Ясуьйкенди сыйлап боламыз ба? деген сорап аьлиги заманда

да, алдынгы заманда да биринши орында турады. Сол сорапдынь уьстинде баьримиз де ислемиге керекпиз. Сол ислевде ата-аналарга, окытувшыларга, баьримизге де шыдамлык эм аьыламлык

йорайман. Балады тербиялав кыйын, ама тербиялы, суьйдимли, сизди сыйлайтаган бала сизге яшавыньызда сенимли тирев болар деп шекленмеймен.

Г.БЕКМУРАТОВА.

ГУЛЬШААР ШАНДАКОВА

(Басы 42-нши номерде)

Коьп заман кетпей, сол ерге бир «ЗИЛ» автомашинасы эм атлы келип токтадылар. Атлы авыл аьде-ми Муса-агай, шофер яс та аслык тоьгип келеятырган Ислам эдилер. Баьле-казага ушыраган яс пан кыз-ды Ислам ман Муса-агай «Жигу-лиден» аьрекетлеп шыгардылар. Ястынь авызы-бурыныннан кан келип, машинадан шыгараятканда ян берип, кутылган эди. Ерге яткан-ларды энъкейип, кулак салып тынь-лаган сонъ:

— Ах, кадемсиз, калай кыска бол-ды сенинь оьмиринъ, — деди Муса-агай, сонъ Исламга басын коьтерип, — Кыз эссиз, Аллага шуькир, тыныс алады. Оны сен больницага еткер, каза-баьле акында милицияга да билдир. Оннан келгеншегелери мен булайда, ястынь касында турайым. Ислам Муса-агайдынъ ярдамы ман кызды кабинага ерлестирди. Оны тез болып больницага еткер-меге керек эди. Ислам машинады аьрекетлеп айдады. Кыз айлак аьл-сиз эди.

Ислам кыздынъ юзине эс этип карады: онынъ сыпаты ога таныс болып коьринди. «Ва, мунавы Айсы-лу тувыл ма!» — деп шекленди ол.

— Айсылу, Айсылу, — деди Ислам кызга энъкее берип.

Кыз юмган коьзин де ашады. «Ах, тез етсем, не керек эди», — деп яс педальге каты басты. Машина тезлигин бир аз оьстирди де, пырх-пырх этип, азгана барды да, ток-тады. Онынъ бензини таьвесилген эди. Ислам онда-мунда шапты, ама тоьгеректе бир ян да йок эди. Кар-сы келеятырган машинага ювырды, ол токтамады. Ашувланып, азарла-нып, яс йолдынъ ортасына шонъ-кайды. Шанъды боратып келеятыр-ган бир машина амалсыздан ток-тады. Оны коьрип, Ислам суьйин-ди, ога ювырып барды, болган зат-ты шоферга айтты, ярдам тиле-ди. Баьле-казага урынганын эситип, оьлгенин эситкенде:

— Билесинъме сен, — деп ток-та-ган яс Исламга бакырды, — Кыз йол-да оьлсе, мен не этеекпен, потом отвечай, да? лучше милиция ман не связываться.

— Сенинь намысынъ йокпа? — деди Ислам.

— Йок! — деп шофер кести, — Сен-де бар — оьзинъ аькет.

— Мен аькетейатырман да, — деп ашувланды Ислам, — Бензиним таь-весилди. Бензин сама бер, аьше.

— Йок, бир грамм да бере алмаяк-пан, — деди шофер.

— Йок болып кал, — деди Ислам, эсикти каты этип япты. Сонъ кери машинасына кетип, кызды колы-на коьтерип алды да, йол ман яав адымлады.

— Ах, тек аман-эсен калгай эди деп Алладан тилеп, зыранълады. Энди кайдай да бир машина ток-тар деп ол сенмеди. Больницага дери шақырым кадер бармага керек эди. Наьсипке, бир «Москвич» арттан этип токтады.

— Хайырма, не болган? — деди оннан эсли киси.

— Хатеге ушыраган, больницага аькетейатырман, — деди Ислам.

— Тез, аьше, сал машинага.

Ислам, ак юректен суьйинип, кызды «Москвичке» ерлестир-ди, оьзи де олтырды. Больница-га еткенде, кызды коьтерип алып, киргистти.

— Тукымын билмейсинъме? — деп сорады доктор, кызды карап шыгып, болган затты Исламнан эситкен сонъ.

— Ва-а, билемен, Маликова Айсы-

лу Умаровна, — деди яс.

— Аьруьв, аьше, сен коьп коьмек эттинъ, — деди доктор. — Бир бес такыйка кешиккен болса, кыз да ян береек эди.

— Кызды соьле коьрмеге болаяк-па? — деп сорады Ислам.

— Йок, йок, ол аьли де бек аьл-сиз, тынышлык керек. Эртен коьрип алармыз. Экиншилей, онынъ аягы да авырдай коьремиз. Сен билесинъме, ол эрге барганма?

— Йок, йок, — деди яс. Мен билип Подмосковьеде институтта окый-таган эди.

Вообще-то ким биледи? — деп Ислам ойга коьмилди.

Айсылуды мундай аьлде коьрее-ги онынъ туьсине де энген йок эди. Ислам аьскерге барып, службасын кутылып, совхозда шофер болып куллык этетаганлы баьленше йыл

Сондай кыска экен яшав (хабар)

да болды. Ама онынъ юрегинде не барын, тек оьзи болмаса, бирев де билмейди. Школада Ислам, Айсы-луды коьрсе, юрек сезимин айта алмай, аье-куье болып, ер таппай-таган эди. «Ал, мен уьйкен яры. Бел-ки Айсылу эрге шыккандыр. Анав ян берген яс та ким?» — деп Ислам бир аз ойлы болып турды. Сонъ болган затты милицияга билдирмеге керек-ти деп, алгасады.

Авылга етпей, тав кешуьвинде тагы да янъы баьле-каза болганы тоьгеректе тез яйылды.

Муса-агай уьсти канга боялып, шанъ басып, бир папка ман дипло-матты уьйине алып келгенде, пише-си Уланай, байынынъ сыпатына коркып карап, акылдан саспага аз калды.

— Вай, вай, сага не болган? Аьдем оьлтиргенсинъме сосы сен? — деп ол кышкырыклады.

— Сабыр бол, пише. Неге кыш-кырасынъ? Береш сув, танълайым кебеятыр, — деди карт.

Не болганын билмеге асыгып, Уланай байынынъ касында даьндуь-риктей айланды.

— Тайбат, Айшат, барынъыз биревинъыз атанъызга сув, — деп боьлмеден бакырды кыскаяклы.

Кызлар экевлери де ювырып кир-дилер, аяк пан сув бердилер. Муса сувды ишип таьвести, ох, ох деп, тынысын алган сонъ, йолда болган баьле-казадынъ акында хабарлады. Юреги камсыгып, карасын диплома-та токтатты. Сиз муна дипломат-ка тийменъыз. Онда бавлеге ушыры-ганлардынъ документлери, акша-лары бар. Оьлген яс кыздынъ эри болып шыгады. Оны танымайман. Кыз таныс. Оны сен де таныйсынъ. Етим болып калды да. Нагашакасы Адил окытты оны. Олар окувларын битирип уьйлерине келеяткан бол-ганлар. Языklar, — деди Муса кый-ланып, — ясты моргка аькеттилер. Кыз да осал аьлде, дейдилер. Мили-ция келмей турып, муна диплома-ты капишкка салган эдим, бермеге мутыппиз. Кыздынъ эси келсе, бер-меге керек.

Мусадынъ уьйкен кызы Тайбат туькенде куллык этетаган, кишкейи почтады басыылайтаган эдилер. Яшавлары аьруьв, тек неге де олар, отызларга ювыклаган болсалар да, эрге барган йок эдилер.

Эртеси куьн туькенге аьдемлер толып калдылар.

— Не затка йыйылгансынъыз? Товар аькелгеним йок, машина бер-мейдилер, бензин йок дейдилер, — деди Тайбат.

— Аьши, сенде баьри зат та бар-тагы, кыйналмайсынъ. Бизим бала-ларымыз аштан оьлсинлерме? Олар да каьмпет, колаш суьедилер. Сасык балыктан оьзге затынь йок, — деп еликти кыскаяклыдынъ бириси.

— Неге? — деди шымтып баска-сы. — Аракыдан коьп бир зат та йок онда. Аьши, аракы ман тувылма онынъ акша туьсиретаганы.

— Сиз мага соны айтпага келге-сизбе, ырыялар? — деп алынып кет-ти Тайбат.

Сонда эсли кыскаяклы куьрсинди де, Тайбатка басын шайкай берип. — Сенинь колынъда, кызым, баьри зат та. Этемен десенъ, машин де, бен-зин де табаяксынъ, — деди.

— Койынъыз, шувылдаманъыз, — деди Тайбат, — басымды да бос авыртпанъыз. Мен оьзим билемен не этпеге керегин.

Пишелер бир аз тыныскан сонъ, ким де бирев тав кешуьвде болган йол казасын козгады. Язык яс ян берген, кыз да эсине келген йок, дейдилер. Кайтер экен каьрип деп, кыйландылар. Кулак салып тыньлады пишелердинъ хабарын Тайбат, дипломат акында соьй-левлерин де эситти. Онда акша да барын эситкенде, Тайбаттынъ шырайы туьрленди.

— Сенинь папанъ тапкан йок-па экен? — деди кыскаяклылардынъ бириси.

— Тапкан болса, элтеген де болар эди. Билмеймен мен, — деп оьзелен-ди Тайбат. — Шыгынъыз, туькенди ябаман, — деп баьрин де шыгарып, туькенди асыгыслы ябып кетти.

— Тайбат, — деди урсыс коь-терген кыскаяклы онынъ артын-нан. — Сага байга бармага керек. Сен оьзинъ-оьзинъе соьйленип бас-лагансынъ. Бара-тура не болар, — деп куьлди. Ога косылып, пишелер де куьлдилер.

Больницадынъ касында аьде-млер коьп эдилер. Баьриси де, кызга кыйналып, оны коьргилери келета-ган эдилер.

— Биревге де ярамайды кирмеге, — деп доктор аьдемлерге ызын бер-мей эди.

— Доктор, доктор, кыскаяклы эсине келди. Биревди излейди. Амир, Амир деп йылайды, — деди шавып шыккан медсестра.

Доктор палатага барып, Айсы-луды сабырландырды:

— Сизге йыламага ярамайды, — деп катырып айтты.

— Мен кайда? Кайда Амир? Кай-да меним эрим? — деп йыбырдады-лар кыскаяклыдынъ эринлери.

— Мен Омарова Айсылу Умаровна. Эрим Омаров Амир Магомедович. Кайда меним сумкам? — деди яне кыз. Онда бизим документлеримиз.

— Биз билмеймиз, — деди доктор. — Сизди бир яс аькелди, сав болсын, оьлимнен саклады.

Доктор бир каты суслы аьдем эди. Ол кыскаяклыга туврасын айт-пага токтасты да:

— Сиз билмеге керексиз, — деди катырып. — Эгер сиз Омаров Амир Магомедовичти эринъыз дейтаган болсанъыз, ол больницага етпей,

Эки увылым Селим мен Исмаилга багыслайман

коьп кан йойып, ян берген.

— Йок, йок, ыйнанмайман, — деп Айсылу давыслап йылады.

Онынъ эси тагы да авды. Эси келгенде, доктор кыскаяклыды тешикеруьвли карады да, гинеколо-гы шақыртты.

— Аягы енъилленмеге туры, болынъыз, — деди ол врачка.

Бала аман-эсен тувды, кыска-клыдынъ да яны аман калды. Бала ети айлык эди. Айсылудынъ юреги кыйналды.

— Амир болган болса, кайтип бир суьйинеек эди, — деп тагы да йылады.

Касындагы кыскаяклылар, оны аяп, коьнъилин коьтермеге шалыса-таган эдилер. Боьтен де оны Ами-нат, касыннан таймай, карайтаган эди. Аминат, баласынынъ оьли тув-ганына бек кайгырса да, янындагы

Айсылуды оьз синълисиндей якын коьрип:

— Айсылу, — деди. - Мен билемен, сага аьли бек кыйын. Кенем де сен энди баланъды ойламага керексинъ, оьйтип йылап турсанъ, суьтинъ де кашаяк. Тилеймен, ал оьзинъди колынъа. Амирди энди тирилитип болмаяксынъ. Алладынъ иши: Алла оьзи береди, оьзи кайтарып ала-ды. Мен мине эки саьбийден айы-рылдьм. Энвер, уьйкен улым, бес ясында авырмай оьлип кетти. Аьли десенъ... тагы да. Билмеймен не каста мага ябысканын. Мен бир эки куьннен шыгаякпан, мунда бала зат-лары бар, ал сага керегер.

Айсылу сескенип кетип:

— Йок,йок, керек тувыл, — деди.

— Мен сага ак юрегимнен бере-мен, — деди Аминат. — Сага мен келе турарман.

Бала тувганлы бир эки юма кет-ти. Айсылу Амирди излеп, онынъ яшавдан тайганына ыйнанмай, йылап тураатаган эди.

— Айсылу, келиш мунда, — деп бир куьн кыскаяклы оны терезединъ касына аькетти. — Аьне теректинъ касында тураатаган караборан ясты коьресинъме?

— Коьрмеймен, — деди Айсылу.

— Аьне-аьне, — деп коьрсетти кыскаяклы.

— Ким ди ол? — деди.

— Биз оьзимиз сораяк боламыз сеннен онынъ ким экенин. Ол сени тапкан яс. Язык кайтип кыйналып аькелген сени. Кайзаманнан бери турады, сени коьреек болып. Сенинь тукумынъды да ол айткан.

— Да, — деди кыз. — Ол кайдан биледи экен?

— Ол сенинь кыз тукумынъды айткан. Сен танымайсынъма?

— Йок, — деди Айсылу, — эсime келмейди.

— Онынъ аты Ислам, бек аьрув яс дейдилер аьдемлер. Аьлиге дейим уьйленген йок. Бир суьетаган кызы болган дейдилер, ол да окуьвга кет-кен. Оькинишке, оны суьетаган яс ога бир де айтканы йок.

«Язык сени, — деп ойланды Айсы-лу ишиннен. — Сондай аьруьв ясты каратып койган ким экен ол наьсип-сиз кыз?» ол кыскаяклыга бурылып:

— Аьши, мен ога, значит, борыш-лыман, солма? — деди.

— Сага ол яс экинши кере яшав берген. Бурын, эситкенсинъме, булай айтататаган болганлар, сон-

дай аьдемге я ювык кардаш болмага, яде болса байга бармага керек.

Айсылу ашувланып кетип:

— Сенинь мага маскаралагандай йолынъ йок, деди.

— Кешир мени. Сени мен оьпке-летким келмеген.

— Мен эримди йойып, тагы да эрге барарман деп ойланган йокпан, — деди Айсылу.

Сонда палатага медсестра кирди:

— Айсылу, — деди ол, — бизге сизинъ документлеринъыз керек: паспорт, уьйленгенинъыз акында шайытлама, балага справка язбага керекти де. Ога не деп атаяксынъ?

— Замир, — деди Айсылу. — Ома-ров Замир Амирович болаяк.

— Сен бизге Маликова деп туьс-кенсинъ. Баланъ да Маликов болаяк болар.

— Йок, йок. Бир аз каранъызта-гы, документлерди излейдилер де.

— Сенинь артыннан бирев де келгени йок. Йокпа сенинь кардаш-туьганларынъ?

— Йок, — деди кыз. Нагашакам бар, олар билмейдилер.

— Выходит, атасы белгисиз.

— Йок, сен дурыс айтпайсынъ, — деп кыз, кайда караягын билмей, йылады.

Айсылуда мундай авыр куьн бир де болганы йок эди.

— Ах, энди не этер экенмен. Энди мен ким болдым? Тукымым да йок, байым да йок. Кайда барар экен-мен?» — деп сылкылдап йылады.

— Кайгырма ол кадер. Мине, коь-рерсинъ, кагытларынъ табыларлар, — деп касындагы кыскаяклылар оны сабырландырмага шалыстылар.

Айсылудынъ куьни каранъа болган, кагытлары табылмай-дылар деген хабар авылга тез яйылды. Оны эситкен Муса уьйи-не асыкты. «Айьмедет, меннен оьзге бирев де билмейди де. Мен тапканман дипломатты. Соьле аькетип кызга берермен», — деп зыранълап кирди де:

— Уланай, — деп бакырды Муса. — Береш анав мен тапкан дипломат-ты тез. Тез болып кызга еткермеге кереккен.

Уланай балт-балт этип байына карады.

— Кайдай дипломат акында соьйлейсинъ? Сенинь аькелген бир затынъды да коьргенимиз йок, — деп, кирпичин какпай, олтырды.

— Сен не, пише, мени ярыга санайсынъма? Мен аракы ишкен болсам да, акылымды ишкеним йок. Сизге коьрсетип салган эдим де: тийменъыз, мунда кагытлар бар, акша бар деп, — деди Муса.

Уланай, шыдаялмай, йигерленип турды.

— Бар, шак милицияга, йок эткен-лер деп, — деди кыскаяклы — сенинь оьзинъди олтыртарлар, билесинъме сен оны, яры?

— Неге мени олтыртпага кере-клер? — деди Муса акыйып.

— Неге десенъ, сен оны зама-нында берген болсанъ, бир зат эди. А аьли сен оны оьзинъе байырлаган боласынъ, ясырып калдыргансынъ. Энди ким сага ыйнанаяк? Мен коьр-геним йок бир зат та деп айтаяк-пан. Кызлар да суьйтееклер, — деп бакырды байына Уланай. — Тайбат туькенге борышлы эди, акшады туькенге салган, Айшат та почта-га борышын кайтарган. Ал, энди кимсе айтаяксынъ, суьйтип кыз-лар акшады экевлери боьлгенлер деп. Сеннен оьзге бирев де билмей-ди эм билеек те тувыл, авызынъды йым да тур.

(Ызы болаяк).

Адабиат дослыгынынъ эки кешлиги

Астрахань каласында Надежда Крупская атындагы миллет китапханасында «Адабиат дослыгы – халклар дослыгы» деген адабиат бойынша коьширувчилердинъ уш областьлери бойынша ярысынынъ тамамы келтирилди. Оны Россия Язувшылар союзынынъ Астрахань каласы бойынша регионаллык боьлиги, Астрахань каласынынъ МО администрациясы эм «Жолдастлык», «Дагестан», «Азербайджан», «Дослык», «Хелемг», «Эдиге», «Вайнах», «Шатлык», «Ингушетия», «Иверия» деген миллет маданиятлары бойынша регион ямагатлары уйгынлаган эдилер.

Ярыс тамамында ортакшылык этпеге деп, Дагестаннан, Казахстаннан, Астрахань ериннен, Калмыкиядан язувшылар, шаирлер келген эдилер.

Ярыста 105 кеспиле эм адабиат суювшилер катнастылар. Олар 400-ге ювык ислерин каравга берген эдилер. 13 номинациялар бойынша лауреатлар белгилендилер.

Кала администрациясынынъ аькимбасы О.Полумордвинов ярыста катнаскан шаирлерге эм язувшыларга Сый дипломларын, савгалар тапшырды.

Шарадынъ оьтуввинде Астрахань области бойынша «Эдиге» деген ногай маданиятынынъ ямагат организациясынынъ яслар орталыгы «Энь сонъгы сыдырам сага, меним Ногайым!» деп аталган орыс тилине ерли шаир Юрий Щербаков пан коьширилген ногай шаирлерининъ ятлавлар эм поэма йыйынтыгынынъ презентациясын озгарды.

Сосы йыйынтыкты Яслар орталыгынынъ етекшиси Э.Идрисов савга этип шаирлер А.Култаевке эм Ю.Щербаковка тапшырды. Оннан сонъ шаирлер-коьширувчилер Ю.Щербаков, Д.Немировская, М.Лазарева оьзлери коьширген А.Култаевтинъ бир неше ятлавларын окыдылар. Шаир, композитор эм актер К.Костина шаир А.Култаевтинъ соьзлерине оьзи язган «Меним йырлайтаган

шоьллим», «Шоьллим меним» деген йырларды гитара ман йырлап эситтирди.

Махачкаладан келген шаир А.Култаев онынъ ятлавларын коьширген эм соьзлерине йырлар язган аьдемлерге уйкен разылыгын билдирди. Йыйылганларга ол Дагестаннынъ Язувшылар союзынынъ аьрекети акында хабарлады. Оннан сонъ шаир ногай эм орыс тиллеринде бир неше ятлавларын окып эситтирди. Соьйтип биринши йолыгыс тамамланды.

Экинши йолыгыс сосы каладынъ яратувшылык ягыннан оьстирув орталыгынынъ уйкен залында «Адабиат дослыгы-халклар дослыгы» деген шакырув астында адабиат-музыкалык кешлик кебинде оьткерилди. Йолыгыста областые яшайтаган баьри де миллетлер ваькиллери ортакшылык эттилер. Шаирлер оьзлерининъ яратувшылыгы акында хабарлай келип, ана эм орыс тиллеринде язганларын окып эситтирдилер. Ярыс лауреатлары оьзлери коьширген шаирлердинъ ятлавлары ман йыйылганларды таныстырдылар. Йыйылганлар берген сораваьрына яваплар алдылар.

Кешликти Астрахань областининъ Язувшылар союзынынъ председатели Ю.Щербаков юритти. Йыйылганларга байрам концертин Астраханьнынъ патшалык губернаторлык ансамбли коьрсетти эм онынъ аьр бир номерин йыйылганлар хош коьрип алдылар.

Сосы адабиат кешликлери тагы да бир кере адабиат байланысы керегин эм халклар ара дослыкты эм байланысты оьстирмеге амал беретеганын коьрсетти.

З.ШУТАИПОВА,
Махачкала каласы.

Суьвретте: *ярыстынъ енъуьвши-си Д.Немировскаяга Астрахань кала администрациясынынъ аькимбасы О.Полумордвинов диплом тапшырув мезгили.*

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Ярыс кызыклы оьтти

Янъыларда Красновосход орта мектебининъ стадионында 1999-2003-нши йылларда тувган яслар арасында VI футбол ойыны бойынша ярыстынъ финал кезеги П.И.Стаценкодынъ эстелигине багысланып оьтти.

Ярысты «Кизлярский район» МР администрациядынъ Физкультура, спорт, яслар ислери эм туризм бойынша боьлиги уйгынлаган эди. Бу ярыс ямагат эм политикалык аьрекетшидинъ эстелигине багысланып алтыншы кере озгарылады.

Ярыс эки кезекте оьтти. Зоналлык кезегининъ тамамы бойынша финалга 6 авыл мектеблерининъ командалары шыктылар.

Ярыс ашылувында хошлав соьзлери мен «Кизлярский район» МР администрациясынынъ Физкультура, спорт, яслардынъ ислери эм туризм бойынша боьлигининъ етекшиси М.Муртазалиев, ярыстынъ бас тоьрешиси эм сондай баскалар шыгып соьйледилер.

– Бизим исимиз яслардынъ спорт пан тек заман-заманында

кызыксынувына каратылып калмай, баска болып, яслар арасында тийиссиз кылыклардынъ алдын шалув, савлык яшавды яйылдырув бас борышларымыздынъ бириси болады. Мундай ярысты озгарувынынъ бас мырады Кизляр еринде миллетлер ара дослыкты берк этуьв эм оьрлендируьвге баасыз уьлишти коскан ямагат-политикалык аьрекетшиси Петр Стаценкодынъ эстелигин оьмирлерге оьлимсиз этуьв болады, – деди М.Муртазалиев.

Ярыстынъ уйгынлавы йогары оьлшемде эди. Йыл сайын ярыс белгилиги оьсип барады. Ярыстынъ финал кезегине дейим еткен командалар йогары оьлшемде ойынды коьрсеттилер. Яслардынъ ийги аьзирленуьви сезилди, – деди Ф.Джабраилов, ярыс акында оьз ойлары ман боьлисип.

Ойын тамамы бойынша енъуьвшилер белгилендилер.

Баьри енъуьвшилер де кубок, грамоталар эм «Кизлярский район» МР администрациясы атыннан баалы савгалар ман савгаландылар.

ФЕСТИВАЛЬ

Миллетлер ара катнасларды беркитип

Бу йылдынъ ноябрь айынынъ 26-нда Москва каласынынъ халклар ара анъ уйинде маьнели оьзгерислерининъ бириси озгарылаяк.

«Дослык коьпири» деген миллетлер маданиятларынынъ кызыклы фестивали туьрли халклар маданиятларынынъ ваькиллерин бирге йыйнаык.

Каравшыларды куьздинъ энъ маьнели концерт программасы саклайды. Концертте ногай, кумык, карашай, балкар, крым татар халкларынынъ белгили артистлери, Москвадынъ ийги биюв коллективлери ортакшылык этееклер.

Халкларымыздынъ дослыгы миллетлер ара катнасларды онъайлы оьрлендируьв уьшин маьнели амал болып калады.

Суьвретте: *халклар дослыгы.*

АБЫРАЙЛЫ КЫСКАЯКЛЫ

Иси мен сый казанган

Бу йылдынъ октябрь айында меним авылдасым Мутлухан Алупкашевна Омаргазиевага 70 яс толды. Мутлухан Алупкашевна алаал, аьдил, ийги кыскайкыларынынъ бириси болады. Сонынъ уьшин де болар, Мутлухан Алупкашевнадынъ оьз авыл яшавшылары арасында сый-абырайы уйкен. Ол 1947-нши йыл коьп балалы аьелинде тувган. Сол заманлардынъ авырлыгына да карамастан, ата-анасы кызга тийисли тербия берип, оны ийги билим алсын деп, сав куьшин салып келдилер. Кыскайкы Ставрополь каласындагы медициналык училищесинде билим алып, фельдшер кесписин байырлайды. Тувган авылына келип, бас деп йогары яваплылыкты, сабырлыкты, бир кепте турувды талаплайтаган, юреги мен сайлаган кесписи бойынша сулыбын оьстирип келеди. Сол сапатлардынъ аьр кайсысы да Мутлухан Алупкашевнага келисли эди. Ол куьннинъ аьлине де карамастан, кешекуьндиз демей, авырыган аьдемге дайым ярдам этпеге алгасайтаган эди, бир де баскадынъ кыйынлыгы, авырувы касыннан оьтип кетип болмайтаган эди.

Яны ман сайлаган кесписи эм аркасында бай сулыбы болса да, ол дайым янъы йолларга ымтылып барган. 1976-ншы йыл К.Л.Хетагуров атындагы Сырт-Осетия патшалык университетинде оьз билимин оьстирип келеди. Соьйтип, ол биология эм химия дерислериннен окытувшы болып мектебте куллык этип баслайды. Бу аьрекетинде де ол сулыбын байытып, ис йолдаслары арасында уйкен сый-абырай ман пайдаланды. Коьп йыллар бойы намыслы, яваплы аьрекети эм кеспи усталыгы уьшин Мутлухан Алупкашевна коьп кере Сый грамоталары эм савгалары ман савгаланган.

Оны сыйлы мерекеси мен кутлап, беркден савлыкты, онъайлыкты, тынышлыкты, дайым йогары коьнълди йорайман.

Г.ЕЛГИШИЕВА,

Махмуд-Мектеб авыл китапханасынынъ етекшиси.

Суьвретте: *М.Омаргазиева.*

Окымага эм ислемерге шакырады

Дагестан Республикасынын коьлик, энергетика эм байланыс министрствосы 20-35 ясларындагы республика яшавшыларын III разрядлы пассажир вагоннын проводниги должностьке окымага эм ислемерге косымша кепте шакырады.

Кеспи бойынша окув 3 ай болады, сонын ишинде 2 ай теория, 1 ай – практика (поезд пен

юрув). Окув баасы – 12 мынъ маьнет.

Окув 2017-нши йылдын 4 ноябринде басланады. Куллык алмага суьйгенлер косымша билдирув ушин ДР Минтрансэнергосвязине бармага яде 94-00-05 (151) телефонга занъ сокпага яде Махачкаладын вагон участогынын кадрлар боьлигине бармага болады, тел. 99-25-39, 99-29-35.

ЯНЪЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТАРМАГЫНДА

Билимди беркитув

Янъы технологиялар тармагында XI Халклар ара олимпиадасы басланган. Бу олимпиадада студентлер, яс кеспили специалистлер катнаспага боладылар.

2017-нши йылдын казан айынын баслапкы куьнлериннен алып *world-it-planet.org* сайтында катнаспага суьйгенлер язылмага боладылар. Шара быйыл 11-нши кере озгарылады эм талаплы яслардын билимлерин остирмеге мырсат береді. Катнаспага суьйген аьдемердин дуьнядын кайсы еринде яшайтаганы маьнели тувыл, тек яслары 26 ястан артык болмага ярамайды. Базласув эм катнасув ушин акша тоьленмейди эм орыс тилин ийги билмеге керек болады.

Бу окув йыл ишинде ьткерилетаган олимпиада тоьмендеги номинациялар бойынша болаяк: «Программирование», «Мобильные платформы», «Телеком», «Облачные вычисления и базы данных», «Свободное программное обеспечение и робототехника», «Цифровое творчество», «Неограниченные возможности». Аьр бир номинация ишинде практикалык йорык та бар. Шара бойынша аьр бир катнасувшыда уьйкен ИКТ-компаниялардын ваккиллери мен таныспага мырсат та бар. Сол затлар яс специалистлерге сулыбын остирмеге де йол ашады, армаганда ийги ис орындарга куллыкка шакыртылмага да боладылар.

Олимпиада Россия Федерациясынын Коьлем коммуникациялар эм байланыс, Илми эм билимлендирув министрстволары ман озгарылады.

World-it-planet.org сайтында казан айынын бириннен алып караша айынын 30-на дейим йогары эм орта кеспили окув учреждениелеринин регистрациясы, караша айынын 1-нен алып айырым студентлердин эм яс специалистлердин регистрациясы болаяк.

Базлас окув йылы ишинде бир неше кезекли болып ьткерилеет.

Ниети барлар катнаспага боладылар.

Г.КУРГАНОВА.

СПОРТ

Енъуьвши болдылар

Ногай районунын Кумлы авыл орта мектебинде янъыларда шатлыклы ьзгерис болды. Кумлы авыл Д.Шихмурзаев атындагы орта мектебинин окувшыларыннан туьзилген физкультура дерисиннен окытушы А.Суюндигов етекшилеген команда, «2017-нши йылдын куьзги кубогы» деген ортак билимлендирув учреждениелеринин аьдетке кирген район бойынша футбол ярысында

да ортакшылык этип, биринши орынга тийисли этилди. Ол зат тек мектебке тувыл, савлай авыл ушин де уьйкен ьктемлик тувдырады.

8-нши октябрде Калинин авылында Ногай районнын авыл мектеблеринин командалары арасында ьткен ярыстын полуфинал кезеги ьткен эди. Сол ойында Кумлы эм Бораншы авыллар командалары финалга шыккан эди.

14-нши октябрде Нариман авыл орталык стадионында футбол ойыныннын финал кезеги уйгынланып ьтти. Тиресувли, кызыклы ойыннын тамамында Кумлы авылыннан ойын командасы 1-нши орынга тийисли этилди.

Енъуьвши команда Сый грамотага, Коьшпели кубогына тийисли этилди.

Авыл яшавшысы, арендатор Курманбай Нурлубаев енъуьвшилерге деп, ьз атынан савга эсабында 5 мынъ маьнет акша тапшырды.

Ойын ьтеектен алдын Д.Шихмурзаев атындагы мектеб окувшыларынын командасынын агзаларын ойын сулыплыгына авыл яшавшылары Каиргали Танашев эм Арслан Кулушев уьйретувде ярдамластылар. Авыл яшавшылары, школа администрациясы сол ясларга коскан уьлиси, эткен ярдамы ушин уьйкен разылыгын билдиредилер.

Енъуьвши командага, келекте де ьтеек «2018-нши йылдын язлык кубогы» деген футбол бойынша ойынында ортакшылык этип, тагы да енъуьвши болып шыкканын йораймыз.

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретте:

енъуьвши команда.

Куьнбаттар авыл мектебинин окытувшылар коллективи Мариана эм Мавлие Караеваларга суьйикли
АНАСЫ
дуьнядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, оларга эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

Калинин авыл яшавшысы
Марие Сарайдаровна Абдулмажаровага
20-нши октябрде 70 яска толганы ман

Уьйимиздин нурысынъ
Деп ьктемсип айтамыз.
Оьктемлигимиз ьр болып,
Тувган куьн мен хошлаймыз.
Коьнтиллерди ьр этип,
Болганынъды суьемиз.
Уьйимизди толтырып,
Юргенинъди суьемиз.

Кутлавшылар: Абдулмажаровлардын аьели.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы
Фаина Агисовага
23-нши октябрде 3 яска толганы ман

Эртенъликте сенинъ ушин
Куьннинъ коьзи яйнасынъ.
Йьл сайын да тувган куьнинъ
Куваныш пан айлансынъ.
Яшавыннынъ йолында
Къймысларынъ коьп болсынъ.
Атынъ сенинъ, Фаина,
Мақтав болып айтылсынъ.

Кутлавшылар: нагашатасы Канбий,
энеси Нурия, нагашакасы Марат.

Бораншы авылынынъ кишкей яшавшысы
Марьяна Муратовна Эльмурзаевага
28-нши октябрде 1 яска толаягы ман

Кувыршактай Марьянады
Тувган куьн мен кутлаймыз:
Наьсип, савлык, берекет
Биз Кудайдан тилеймиз.
Баьримизди суьйинтип,
Оьс, наьсипли бол, деймиз.
Етип баьри мыратка,
Куванышка тол, деймиз.

Кутлавшылар: уьйкен атасы эм тетеси, атасы Мурат эм
анасы Джамиля, абасы Султанат куьеви Альберт пен,
аданасы Марат, абасы Эльвира.

Кумлы авылынынъ кишкей яшавшысы
Сумайя Файзуллаевна Толакаевага
31-нши октябрде 1 яска толаягы ман

Сенинъ баскан йолынъа
Шешекейлер тоьселсинъ.
Бизим аьрув Сумайя
Оьсе-оьсе тез етсинъ.
Оьс, кызымыз, оьс ши сенъ,
Куьннен-куьнге куваныпъ.
Давазынъ ман, соьзынъ менъ
Баьримизди юбантыпъ.

Кутлавшылар: уьйкен тетеси Сагидат, тетеси Бриллиант,
атайы Алибек, абалары, аданасы Абдул-Алим,
атасы Файзулла эм анасы Тохира.

Билдирув

1991-нши йылдын 22-нши июнинде Карагас авыл орта мектеби мен Альфира Зейнадиновна Суюндиковадын атына берилген орта билим акында Б 321037 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапламак.

«ШОЫЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

⊕6

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынын Баспа эм
информация министрствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Дагестан Республикасы бойынша Байланыс информациялык технологиялар эм
коьлем коммуникациялар тармагында тергев салув бойынша Федераллык служба
управленисинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИИ №ТУ 05-00359 (12 декабрь 2016 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар
ой токтаслары редакциядыкы ман келиспесе боладылар. Авторлар язылмалары ушин яваплылар.
ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 17 саватте. Баспалавга кол басылган – 16 саватте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район,
с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru

Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)

Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 3000 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются
по договорным ценам.

Газета отпечатана в типографии
ГАОУ РД «ИД «Дагестан»
по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала,
Проспект Петра 1, 61.